

SIVISTYSVALIOKUNNALLE

Asia: HE 39/2021 vp, Suomen Kansanopistoyhdistyksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi perustuslaissa turvatus liikkumisvapauden väliaikaisesta rajoittamisesta väestön suojaamiseksi covid-19-epidemian leviämiseltä. Lailla voidaan rajoittaa tietyllä alueella henkilön liikkumista ja oleskelua muualla kuin kotikunnassa olevassa asuinpaikassa tai muussa siihen rinnastuvassa asuinpaikassa, jos se on välttämätöntä vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavan hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi poikkeuksista liikkumisrajoitukseen tilanteissa, joissa liikkuminen olisi välttämätöntä. Poikkeukset voisivat koskea muun muassa tilanteita, joissa liikkuminen olisi välttämätöntä elintarvikkeiden ja lääkkeiden hankkimiseksi, ja sosiaalihuollon palvelujen vuoksi tai työn, elinkeino- ja yritystoiminnan, opiskelun tai yhteiskunnallisen luottamustoimen harjoittamisen vuoksi.

Suomen Kansanopistoyhdistys pitää esityksen kokonaistavoitetta väestön terveyden suojaamisesta erittäin tärkeänä eikä kyseenalaista esityksen tarpeellisuutta. Kansanopistoyhdistys esittää muutosta opiskelua koskeviin liikkumisrajoitusten poikkeuksien määrittelyyn ja korostaa, että liikkumisrajoituksilla ei saisi aiheuttaa merkittävää haittaa opiskelijoiden opintojen etenemiselle, jatko-opintoihin pääsemiselle tai työllistymismahdollisuuksille. Suomessa erilaisissa päätömissä ja pitkäkestoissa opinnoissa opiskelevia tulee myös kohdella yhdenvertaisesti.

Säännöskohtaisissa perusteluissa 3 § määrittää poikkeukset liikkumisrajoitukseen. Ehdotetun 5 kohdan mukaan liikkuminen olisi mahdollista varhaiskasvatustilain (540/2018) mukaiseen varhaiskasvatukseen, perusopetuslain (628/1998) mukaiseen opetukseen ja toimintaan osallistumisen vuoksi taikka lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen tai korkea-asteen koulutukseen ja näiden pääsy-, valinta- ja soveltuvuuskokeisiin taikka ylioppilastutkinnon kokeeseen osallistumisen vuoksi. Esityksessä todetaan, että ”vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen koulutus perustuu vapaaehtoisuuteen ja lähtökohtaisesti niitä opetetaan jo etäopetuksena, joten liikkumiseen kohdistuvia poikkeuksia ei olisi välttämätöntä ulottaa niihin. Kansanopistojen asunotat tulkitaan tilapäisiksi asuinpaikoiksi. Opiskelijat, joilla ei ole muuta asumispaikkaa voivat jatkaa asumista asuntolassa myös lain voimassaolon aikana. Lain voimassaollessa vaikeasti vammaisilla opiskelijoilla opetus saattaa jatkua lähiopetuksena, jolloin opiskelijat voivat asua oppilaitoksen asuntolassa. Tämä on katsottu olevan tälle kohderyhmälle turvallisien vaihtoehtojen.”

Esityksessä vapaan sivistystyön opintoja tarkastellaan kokonaisuutena. Siitä on unohdettu kokonaan se, että kansanopistoissa tarjotaan vapaan sivistystyön opintoja, jotka ovat luonteeltaan päätoimisia ja pitkäkestoisia. Kansanopistojen vapaan sivistystyön vuoden kestoiset koulutukset ovat luonteeltaan jatko-opintoihin tähtääviä ja työelämään suuntaavia. Ne ovat opiskelijoilleen merkittäviä ja merkityksellisiä jatko-opintoihin pääsyn, työllistymisen, tulevaisuuden sekä elämänhallinnan näkökulmasta. Opiskelu on päämäärätietoista ja täysiaikaista. Se perustuu opetussuunnitelmaan. Opintoihin kohdistuvat myös yhteiskunnalliset opiskelun ja asumisen tuet. Opinnoista saa myös lisäpisteitä haettaessa esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen tai ne mahdollistavat hakeutumisen korkeakouluun nk. avoimen yliopiston väylän kautta. Syksyllä 2021 kansanopistoissa alkaa oppivelvollisille tarkoitettu koulutus eikä tämäkään koulutus ole harrastusluonteista.

Pääosa kansanopistojen pitkäkestoista vapaan sivistystyön opinnoista on kyetty toteuttamaan viimeisen vuoden aikana etäopetuksena tai vuorottelemalla etä- ja lähiopetusta epidemiatilanteen niin salliessa. Kansanopistoissa on kuluneen vuoden aikana tehty kaikki mahdolliset järjestelyt, jotta opiskelijat voisivat opiskella terveysturvallisesti. Paljon lyhytkestoisia koulutuksia on peruutettu ja perutetaan. Näistä muutoksista aiheutuu mittavaa taloudellista haittaa oppilaitoksille. Kaikkea kansanopistojen vapaan sivistystyön pitkäkestoista opintoja ei kuitenkaan voida järjestää etäopetuksena. Tästä syystä kansanopistojen pitkäkestoissa opinnoissa on järjestetty tarpeen niin vaatiessa lähiopetusta niille opiskelijoille, joiden opinnot eivät muuten voi edetä tai jotka tarvitsevat eri syistä erityistä tukea opinnoissaan. Opinnot saattavat edellyttää vastaavasti kuin ammatillisessa koulutuksessa oppilaitoksen

työsaliin ja työvälineiden käyttöä, materiaalien hakemista oppilaitoksesta tai työharjoittelua. Kansanopistojen opinnot sisältävät myös korkeakoulujen opintoja, jotka korkeakoulu on saattanut määritellä osin lähiopetuksena toteutettavaksi. Lisäksi osa opiskelijoista tarvitsee vahvasti tukea opinnoissa edetäkseen, jolloin lähitapaamiset opettajan tai ohjaajan kanssa voivat olla välttämättömiä. Epidemian vuoksi opinnot keskeyttäneitä on yhä enemmän. Kaikille etäopiskelu ei ole mahdollista. Osalle nuorista ja nuorista aikuisista opintojen keskeyttäminen aiheuttaa merkittävää haittaa tulevaisuudessa. Vakavat vaikutukset opiskelijoiden tulevaisuudelle tulee estää. Päätoimisissa ja pitkäkestoisissa vapaan sivistystyön opinnoissa opiskelevat tulee asettaa yhdenvertaiseen asemaan muiden opiskelijoiden kanssa.

Kansanopistot ovat vapaan sivistystyön lain (632/1998) mukaisesti sisäoppilaitoksia. Opiskelijat asuvat kansanopistojen asuntoloissa. Epidemian aikana asuntoloissa asuvat opiskelijat ovat alati muuttuvan epidemiatilanteen ja suositusten vuoksi siirretty mahdollisuuksien mukaan asumaan muuhun asumispaikkaan. Osa opiskelijoista on tarvittaessa siirtynyt asumaan vanhempiensa tai ystäviensä luokse tai muuhun asumisratkaisuun. Osalla ei ole ollut opintojen ajaksi muuta asuntoa. Epidemiatilanteen salliessa asuntolaan on palattu. Kansanopistoyhdistys katsoo, että asuntolassa asumisen ratkaisut tulee voida tehdä joustavasti alueellisten terveysviranomaisten kanssa.

Muutosesitykset

Kansanopistoyhdistys katsoo, että kansanopistojen päätoimisissa ja pitkäkestoisissa vapaan sivistystyön opinnoissa tulee mahdollistaa, ammatillista koulutusta vastaavalla tavalla, osallistuminen lähiopetukseen tai ohjaukseen, mikäli se on välttämätöntä opiskelijan opintojen etenemiseksi. Kansanopistoyhdistys esittää muutosta säädöksen § 3 ja säädöskohtaisiin perusteluihin.

Kansanopistoyhdistys esittää, että § 3 ehdotetun 5 kohdan mukaan liikkuminen olisi mahdollista varhaiskasvatustilain (540/2018) mukaiseen varhaiskasvatukseen, perusopetuslain (628/1998) mukaiseen opetukseen ja toimintaan osallistumisen vuoksi taikka lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen, **kansanopistojen päätoimiseen ja pitkäkestoiseen vapaan sivistystyön koulutukseen** tai korkea-asteen koulutukseen ja näiden pääsy-, valinta- ja soveltuvuuskokeisiin taikka ylioppilastutkinnon kokeeseen osallistumisen vuoksi.

Kansanopistoyhdistys esittää, että säädöskohtaisiin perusteluihin tehdään seuraava lisäys: ***Kansanopistojen päätoimisissa ja pitkäkestoisissa vapaan sivistystyön opinnoissa liikkumiseen kohdistuvat poikkeukset ovat tarpeellisia. Vaikka opetus olisi muutoin järjestetty etäopetuksena, voisi esimerkiksi tuen tarpeessa olevilla opiskelijoilla olla tarve lähiopetukseen, jolloin liikkumista koulutukseen voitaisiin pitää säännöksessä tarkoitetulla tavalla välttämättömänä. Samoin esimerkiksi sellaisissa kansanopistojen pitkäkestoisissa ja päätoimisissa vapaan sivistystyön opinnoissa, joissa opintoja ei voi suorittaa etänä, koska opetus edellyttää esimerkiksi oppilaitoksessa sijaitsevien työsalien ja työvälineiden käyttöä, voitaisiin katsoa, että liikkuminen ja oleskelu on välttämätöntä opetukseen osallistumisen vuoksi. Myös työharjoittelun toteuttaminen voitaisiin katsoa sellaiseksi opiskeluksi, johon liikkuminen on välttämätöntä.***

Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry:n puolesta

29.3.2021

Helena Ahonen
puheenjohtaja

Tytti Pantsar
toiminnanjohtaja